

O'quvchilarni ko'proq kitob o'qishga undaydigan kuch va omillar

Xudoyberdiyeva Odina

YUKSALISH maktablari Andijon filiali psixologi

Annotatsiya: O'qish nafaqat funktsional mahorat, balki bilim, tasavvur va shaxsiy o'sish uchun eshikdir. O'quvchilarni ko'proq o'qishga undaydigan omillarni tushunish o'qituvchilar, siyosatchilar va savodxonlik va umrbod ta'lim madaniyatini rivojlantirishga intilayotgan ota-onalar uchun juda muhimdir. Ushbu dissertatsiya o'quvchilarning ko'proq o'qishga bo'lgan motivatsiyasiga ta'sir qiluvchi ko'p qirrali omillarni o'rganish, ichki va tashqi motivatsiyalarni, ijtimoiy-madaniy ta'sirlarni va ta'lim muhitining rolini o'rganishga qaratilgan. Mavjud tadqiqotlar va empirik dalillarni sintez qilish orqali ushbu dissertatsiya o'qituvchilar va manfaatdor tomonlarda o'qishga bo'lgan muhabbatni qanday oshirishi va o'quvchilar o'rtasida savodxonlik natijalarini oshirishi mumkinligi haqida tushuncha berishga intiladi.

Kalit so'zlar: O'qish motivatsiyasi, o'quvchilarning ishtiroki, ichki motivatsiya tashqi motivatsiya, shaxsiy manfaatlar, qiziqish, rol modellari, ijobiy mustahkamlash, resurslarga kirish, qo'llab-quvvatlovchi muhit, tengdoshlarning ta'siri, madaniy omillar, savodxonlikni rivojlantirish, tanlov va avtonomiya

Adabiyotning bepoyon ummonida ma'lum mavzular magnit vazifasini o'taydi va o'quvchilarni izlanish va kashfiyotlar qa'riga tortadi. Tarix, fan, adabiyot yoki boshqa fanlar bo'ladimi, mavzuga oid kitoblar bo'ylab sayohat ham ma'rifatli, ham boyitadi. O'qish - bu shunchaki asosiy mahorat emas; bu bilim, tasavvur va shaxsiy o'sish uchun eshikdir.

Biroq, raqamli chalg'itish va qisqa e'tiborni jalb qilish hukmron bo'lgan asrda o'quvchilarni o'qishga undash qiyin bo'lishi mumkin. Shunga qaramay, ko'plab omillar o'quvchilarda ko'proq o'qish istagini uyg'otadi. Keling, ushbu rag'batlantiruvchi omillarning ba'zilarini ko'rib chiqaylik:

Qiziqishlarga aloqadorligi: O'quvchilar o'z qiziqishlariga mos o'qish materialini tanlay olsalar, ular bilan shug'ullanish ehtimoli ko'proq. Badiiy, badiiy bo'lmagan yoki ma'lum bir janr bo'ladimi, ularning xohish-istaklarini qondirish juda muhimdir. Turli xil o'qish materiallarini taklif qilish har bir kishi uchun nimadir borligini ta'minlaydi.

Ijobiy rol modellari: O'quvchilar ko'pincha kattalarda ko'rgan xatti-harakatlariga taqlid qilishadi. Ular o'qishni yoqtiradigan o'qituvchilar, ota-onalar yoki tengdoshlarini kuzatganda, bu ularni o'zlari kitob olishga ilhomlantirishi mumkin. Shaxsiy misol orqali o'qishni rag'batlantirish o'qish qadrlanadigan va nishonlanadigan madaniyatni yaratadi.

Ichki qiziquvchanlik: Inson tabiatan qiziquvchan mavjudotdir. O'ylantiruvchi adabiyotlar va ochiq savollar orqali qiziqishni rivojlantirish ko'proq izlanish va o'rganish istagini uyg'otishi mumkin. O'quvchilarni o'qish orqali savol berishga va ularga javob izlashga undash butun umr davomida qiziqishga asoslangan o'rganish odatini rivojlantiradi.

Muvaffaqiyat tuyg'usi: Kitob o'qishning muhim bosqichlarini nishonlash, xoh u kitobni tugatish yoki ma'lum bir sahifalar soniga yetish bo'ladimi, o'quvchilarda muvaffaqiyat hissini uyg'otadi. O'qishga erishish mumkin bo'lgan maqsadlarni qo'yish va ularning muvaffaqiyatini tan olish ularning o'qishni davom ettirishga bo'lgan ishonchini va motivatsiyasini oshiradi.

Haqiqiy hayot tajribalari bilan bog'lanish: O'qish turli madaniyatlar, tajribalar va istiqbollar haqida tushuncha berishi mumkin. O'quvchilar o'zlarini kitoblarda tasvirlangan qahramonlar yoki vaziyatlarda aks ettirganini ko'rganlarida, bu empatiyani va material bilan

chuqurroq aloqani rivojlantiradi. O'qish topshiriqlariga turli xil ovozlar va hikoyalarni kiritish o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi va o'qishni yanada moslashtiradi.

Qulay o'quv muhiti: O'qish uchun qulay bo'lgan sinf yoki uyda muhit yaratish o'quvchilarning motivatsiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Qulay o'qish joylari, turli kitoblardan foydalanish imkoniyati, muhokama va mulohaza yuritish imkoniyatlari o'qish tajribasini oshiradi. Audiokitoblar va interaktiv elektron kitoblar kabi multimediya elementlarini o'z ichiga olish, shuningdek, turli xil o'rganish uslublari va afzalliklarini qondirishi mumkin.

Rag'bat va mukofotlar: Ichki motivatsiya ideal bo'lsa-da, tashqi rag'batlar ham o'qishni rag'batlantirishi mumkin, ayniqsa istaksiz kitobxonlar uchun. O'qish maqsadlariga erishish uchun qo'shimcha bo'sh vaqt, stikerlar yoki kichik sovg'alar kabi mukofotlarni taklif qilish qo'shimcha rag'bat keltirishi mumkin. Biroq, muvozanatni saqlash va o'qishning tashqi mukofotlardan tashqari o'ziga xos qiymatini ta'kidlash juda muhimdir.

Ijtimoiy muloqot: O'qish yolg'iz mashg'ulot bo'lishi mumkin, lekin bo'lishi shart emas. Guruhlarda o'qish mashg'ulotlari, kitob to'garaklari va munozaralar o'quvchilarga o'z fikrlari, tushunchalari va materialga munosabat bildirish imkonini beradi. Mutolaa atrofida hamjamiyatni yaratish, o'qish tajribasini yanada qiziqarli va rag'batlantiradigan tegishlilik va do'stlik tuyg'usini rivojlantiradi.

Texnologiyalar integratsiyasi: Texnologiyadan foydalanish o'qish tajribasini oshirishi va raqamli tilda yashaydigan o'quvchilarni jalb qilishi mumkin. Interfaol elektron kitoblar, ta'lim dasturlari va onlayn o'qish platformalari o'quvchilar e'tiborini o'ziga tortadigan immersiv va interaktiv funksiyalarni taklif etadi. O'qish topshiriqlariga texnologiyani kiritish o'qishni yanada dinamik va jozibador qiladi.

Tanlash erkinligi: o'quvchilarga o'qish materialini tanlashda avtonomiya berish ularga o'qish sayohatiga egalik qilish imkoniyatini beradi. Ularga o'z qiziqishlari, o'qish

darajasi yoki shaxsiy imtiyozlari asosida kitob tanlashga ruxsat berish ularga nazorat va o'rganishga sarmoya kiritish hissini beradi. Strukturaviy yo'riqnomalar doirasida tanlov taklif qilish o'quvchilarning ta'lim maqsadlariga erishish bilan birga shug'ullanishini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, o'quvchilarni ko'proq o'qishga undash ularning shaxsiy qiziqishlari, ehtiyojlari va o'rganish afzalliklarini tushunishni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar va ota-onalar o'zlarining ichki qiziqishlarini uyg'otish, qiziqarli o'qish materiallarini taqdim etish, qo'llab-quvvatlovchi muhitni yaratish va kerak bo'lganda rag'batlantirish orqali o'quvchilarda umrbod o'qishga bo'lgan muhabbatni uyg'otishi mumkin. Oxir oqibat, maqsad nafaqat malakali, balki yozma so'z orqali dunyoni o'rganishga ishtiyoqli kitobxonlarni etishtirishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Jumaboyev M. Bolalar adabiyoti //O'qituvchi" nashriyot-matbaa ijodiy uyi, Toshkent. – 2013
2. Sattarova S. B., Bekchanova F. X., Shermetov A. K. TERMINOLOGIK LUG'AT YARATISH TEXNOLOGIYASI VA UNING TA'LIM TIZIMIDAGI AHAMIYATI //Academic research in educational sciences. – 2023. – T. 4. – №. 5. – C. 422-434.
3. Akhmedovich K. M., Beknazarovna S. S. METHODS OF CHECKING THE GIVEN LITERATURE ON THE INTELLECTUAL POTENTIAL OF SCHOOLCHILDREN.
4. Madatov K., Matlatipov S., Aripov M. Uzbek text's correspondence with the educational potential of pupils: a case study of the School corpus //arXiv preprint arXiv:2303.00465. – 2023.
5. Khodjinazarovna B. F., Kamaliddinovich S. A., Beknazarovna S. S. VISUALIZING THE SOLAR SYSTEM USING PYTHON AND ITS IMPORTANCE IN EDUCATION //International journal of advanced research in education, technology and management. – 2023. – T. 2. – №. 6.